Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

101508

EINAR JØNTVEDT
SKIEN
DRESSER - FRAKKER
GUTTEKLÆR

T A 13/2-47

Jøtul vedovner
på lager.

Silkefront eller isfront.

Stortingsmann Sverre Løbergs innlegg under behandlingen av landssvikoppgjøret i Odelstinget.

Odelstinget vedtok forleden Justiskomiteens innstilling om lov om straff og økonomisk ansvar for landssvikere — loven som skal avløse den provisoriske anordningen. Under ordskiftet vakte særlig et innlegg av Sverre Løberg oppsikt, og han har vært gjenstand for temmelig krasse angrep i pressen, bl. a. i høyrebladet «Fredrikstad Blad» som karakteriserer det som «en rekord i sjofel tankegang og kynisme». Bladet løsriver noen setninger fra sin sammenheng og bygger sitt angrep på dette løse grunnlag. Da denne artikkelen kanskje vil vandre rundt i mange høyreaviser, tror vi det kan ha sin interesse å gjengi det stenografiske referat av Løbergs innlegg — så mye mer som det også streifer inn på så mange av de problemer som nå drøftes i samband med landssvikoppgjøret.

Det har vært rettet kritikk mot forskjellige departementer for sendrektighet med å fremme en sak. Det har bl. a. vært rettet kritikk mot Finansdepartementet, fordi «Lex Thagaard» ikke er fremlagt for Stortinget. Den sak vi i dag behandler, har gått sin vei i over 9 måneder og foreligger i dag for Odelstinget til behandling. Jeg vil gjerne da innledningsvis ha sagt at diskusjonen om denne sak i korridorene og ute blant folket har vesentlig dreiet seg om uvesentlige ting. Det er som Holberg engang har sagt, at en lov kan «iklædes en sprogdrakt slik at almuen loven ikke kan forstaae». Derved har man fått loven til debatt på et meget uheldig grunnlag. Man har diskutert det uvesentlige, og realiteten i loven har man latt ligge.

Det står innledningsvis et sted i innstillingen fra justiskomiteen:

«Heilt frå fyrst av og framleis gjer det seg ulike meiningar gjeldande mellom folk, um korleis landsvikuppgjeret skal gjenomførast, og kor strengt det bør vera. Men fråreknа det ein kan kalla utkantane av folkemeiningа («silkefront» og «isfront»), er det god grunn til å gå ut ifrå, at når det gjeld straffedomane so har uppgjeret stort sett vore i godt samsvar med rettskjensla i folket».

Jeg tror det er riktig å spørre så vel justiskomiteen som andre: Finnes det i dag virkelig en **isfront** i det norske folk? Jeg tror det ikke. Jeg tror den er **smeltet** vekk i det rettsoppgjøret vi hittil har hatt. Justisministeren har i dag sagt i medhold av det justisnemnda har innstillet, at det fantes folk i 1940 og 1941 som meldte seg inn i en organisasjon som NS og som ikke **forstod** hva de gjorde. Jeg vil si det slik: Jeg tror at hvert eneste menneske som meldte seg inn i NS, forstod hva de gjorde, og de må også ta **konsekvensene** av sine handlinger.

Tyngden av rettsoppgjøret i dag ligger nemlig i forsvaret av landssvikerne. En forsvarsadvokat har alle muligheter. Han har den mulighet at han av landssvikeren blir tilstått summer som ikke er mindre. Men statsadvokatene som skal stelle med disse sakene, sitter ikke med årslønn, men med en lønn av 1000 kroner måneden og er oppsigelige på 1 måneds frist. Disse statsadvokater skal gå inn i sitt arbeid umiddelbart etter at landssvikoppgjøret er ferdig, og skal da stelle med saker i sin private bedrift, hvor de nødvendigvis må hente sin fortjeneste nøyaktig fra de samme folk som de i dag på statens vegne skal tiltale. Det foreligger her i landet eksempler på — og det vil jeg be justisministeren merke seg — at folk som har sittet 3 eller 4 måneder som medhjelpere for en statsadvokat, har fått et salær som ligger hundrevis og kanskje tusenvis av kroner høyere for de få månedene enn statsadvokatens lønn for hele året.

Det er enkelte ting ved denne innstillingen som jeg gjerne vil få anledning til å peke på. Jeg vil spørre justisnemnda om, og vil gi den anledning til å forklare, hva en bestemt passus i premissene betyr. Hvis disse premisser skal vedtas som de foreligger, er for meg saken klar. Da er det nemlig fastslått at om vi kommer opp i en lignende situasjon som i 1940 og en mann går inn i en organisasjon som NS og blir værende der noen måneder, og så begynner «å ro», som vi kaller det, og vil komme seg over i de riktige rekker, da har han fått Stortingets samtykke til det. Det står nemlig:

«Med tanke på framtida, må det vera klokt av samfundet å fylgja slik prinsip at folk i ein tilsvarande situasjon seinare held det rekningsvarande å koma tilbake på den rette sida».

Det er mulig at det er en annen mening som er lagt i det, men ordrett kan jeg ikke forstå det annerledes enn det jeg har lagt i det.

I § 14 vil jeg forbeholde meg å fremme forslag i medhold av proposisjonen om at ordet «skal» benyttes i stedet for «kan».

Så vil jeg ta for meg § 20. Vi hadde en sak for nylig som gjaldt utenlandske økonomiske landssvikere. Da ble det fremmet et privat forslag fra et av justiskomiteens medlemmer, et forslag som ble trukket tilbake. Jeg hevdet i den debatt at det her var et forsøk på ad kjøkkenveien å innføre en ordlyd i paragrafen som vil få presedens for den paragraf vi i dag behandler, § 20. I proposisjonen står det at med hensyn til så vel bøter som inndragning og erstatning skal det kunne gjøres ansvar gjeldende overfor arvingene. Justiskomiteen har enstemmig funnet at ordene «idømte bøter» skal gå ut. Jeg vil forbeholde meg retten til under § 20 å opptа proposisjonens ordlyd. Saken er nemlig følgende: Man må dele landssvikerne i 2 kategorier. Et medlem av NS er det ingen vanskelighet med. La oss forutsette at man har 2 landssvikere som hver forut for krigen hadde 1 million kroner, og har øket sin fortjeneste til 2 millioner. Den ene var medlem av NS, den andre ikke. Den som var medlem av NS, får først inndratt sin ene million, og etterpå gjøres han kollektivt ansvarlig økonomisk og får da sannsynligvis en skadeserstatning i lagt på omkring 900.000 kroner. Da vil straffebotene etterpå faktisk ikke ha noen praktisk betydning. Men justiskomiteens innstilling frikjenner faktisk en gruppe, og det er den mest ufyselige gruppe vi kjenner, det er de økonomiske landssvikere som bærer kappen på begge skuldre, og som aldri bekjente seg til noen retning men som i kraft av sin kapital, sin økonomiske stilling utbyttet det norske folk i den vanskelige situasjon vi stod i. Hvis en slik mann hadde 1 million kroner før krigen, og gikk ut med 2 millioner, ville han automatisk få sin ene million inndratt, men kan gjøres ikke delaktig i erstatningsansvaret. Jeg har hevdet før i denne sal at mulkt, brukes svært lite i norsk rett. Den burde vært brukt mer. En slik mann kan få 200.000 eller 300 000 kroner i mulkt. Hvis han får det, så har justiskomiteen enstemmig i dag foreslått for Stortinget at da skal staten frafalle kravet hos boet hvis han dør. Jeg vil si at det ville være meg nokså merkelig hvis jeg skulle treffe en arving etter en landssviker som lever av boten som staten har frafalt, og som skatter av den til den norske stat. Jeg tror det er riktig at denne sak blir klarlagt fra justiskomiteen, at man skiller mellom medlemmer av NS og de som ikke har vært medlemmer av NS, og jeg tror det er uriktig av justiskomiteen å fremme et forslag som det som her er kommet fram. Jeg forbeholder meg da retten til også når det gjelder § 20, å stå på proposisjonens grunn.

Det kunne være mange ting å si om denne lov, men jeg skal innskrenke meg til å konkludere med følgende: Man har henvist til briterne når det gjaldt oppgjøret med landssvikere, og sagt at de var diplomater. Ja, de var diplomater i 1945. Da krigen var slutt, gjorde briterne følgende i Tyskland: Etter 4 dagers fritid slo de opp plakater i Neumünster, i Hamburg og overalt, at nå, nå tåler vi ikke lenger de anarkistiske tilstander.

— Men da hadde det tyske folk og alle andre hatt de 4 dagene. —

Det er mulig at jeg går litt langt, hr. president, men jeg vil gjerne ha sagt det slik, at om det britiske system hadde vært brukt også her i Norge, hadde dette problemet ikke vært diskutert her i dag.

Nakkim ble dømt til 7 års tvangsarbeid.

2000 kroner i bot.

Dommen over Nakkim ble avsagt i dag.

Han ble dømt til tvangsarbeid i 7 år, rettighetstap i 10 år etter prgf. 11, 1—3, i 5 år etter prgf. 11, 8, og kr. 2000 i inndragning.

2 av domsmennene stemte for tvangsarbeid i 6 år.

Skarlagen helbredes på 8 dager med penicillin!

Og en unngår samtidig de farlige ettersykdommer.

BERGEN.

Skarlagensfeber helbredes nå med Penicillin på 8 dager, forteller statsfysikus Oxnevad til Bergens Arbeiderblad. Metoden har i en tid vært prøvd på Haukeland sykehus og en er meget fornøyd med resultatet. Sykdommen medfører etter behandlingen ingen av de komplikasjoner og ettersykdommer som tidligere var det farlige ved skarlagensfeberen, og pasientene er smittefri etter vel en ukes behandling. Penicillinbehandlingen bør imidlertid bare nyttes på sykehus og er derfor foreløpig ikke aktuell i landdistriktene der skarlagensfeberpasientene som regel ligger hjemme. —

Meteorologene spår mildvær.

Men kan vi tro på dem?

OSLO, 12. febr.

(NTB) — Det er mildere over hele det østafjellske i dag, og vakthavende meteorolog uttaler på henvendelse fra NTB imorges at en nok kan si at kulda er på retur nå, selv om det vil ta en tid før en varmere luftstrøm slår ned over østlandet.

Vi har fått en vestlig til nordvestlig luftstrøm som brer seg langsomt sydover. Grunnen til at temperaturen siste døgn har steget noe i Oslodistriktet er også den at det har lagt seg en del tåke omkring Oslofjorden.

Meldingene nordfra går imidlertid ut på at kulda har slått seg. Røros noterte siste døgn ÷ 14 grader, mens der var ÷ 37 foregående døgn. Vi må imidlertid ikke vente at temperaturforandringen vil skje så fort i Oslodistriktet, sier vakthavende.

Isvanskene øker.

OSLO, 12. februar.

(NTB) — Isvanskene har øket siste døgn, og forholdene er farlige for mindre båter og treskuter, får NTB opplyst i havnedirektoratet. Ennå er det imidlertid ingen fare for større skip. Isbrytere er i virksomhet ved Halden og Fredrikstad og i Drammensfjorden og Mossesundet. I Indre Oslofjord er det åpen råk til Drøbak.

«Kronprins Olav» som skulle ha vært i Oslo kl. 8 i dag morges var ennå ikke kommet ved femtentiden. Oslo havnevesen melder imidlertid at dette ikke skyldes isen i Oslofjorden, men isforholdene i de danske farvann.

Bevisst skattesnyteri skal offentliggjøres i Skien.

Fra likningsrådet forelå i Skiens formannskapsmøtet i går en redegjørelse for etterlikninger i h. t. lov av 19. juli 1946 hvoretter disse settes i verk av likningsrådet uten begjæring av formannskapet som skattelovens § 113 forutsetter. Forsåvidt angår offentliggjørelse av etterlikningene i h. t. denne lovbestemmelse er likningsrådet av den oppfatning at dette ikke bør skje. Formannskapet vedtok med 10 mot 2 st. å innskjerpe sitt tidligere vedtak av 17. desbr. 35 sålydende:

«Når det kan påvises at skattesnyteri har foregått i bevisst bedragersk hensikt skal saken og vedkommendes navn offentliggjøres».

Mindretallet stemte for følgende forslag av G. Lundin:

«Navnene på skattytere som er og blir etterliknet og straffeliknet offentliggjøres.»

9 år gammel gutt druknet i brønnen.

HAUGESUND, 12. febr.

(NTB) — En drukningsulykke hendte i går ettermiddag i nedre Vats. En 9 år gammel gutt falt under lek ned i en brønn og druknet. Gutten var sønn av handelsbestyrer Ekkje i Nedre Vats.

Drøftinga av den forsvunne trelasten avlyst i går.

Fordi stenografene ikke ville arbeide!

Kommunalkomitéen skulle i går ha møte for å drøfte skogdirektørens oppgaver over den forsvunne trelast, og møtet fikk et like oppsiktsvekkende forløp som det stortingsmøte der tallene over trelasten ble lagt fram.

Da komitéen og de sakkyndige, tilsammen 16 mann, kom sammen igjen etter lunsjpausen, var det ingen stortingsstenografer å oppdrive. Etter en halv times ventetid med en del budsending og undersøkelser, fikk komitéens formann, Ulrik **Olsen**, beskjed om at stenografen nektet å fortsette. Møtet ble deretter avlyst.

Situasjonen er enestående i Stortingets historie og kommunalkomitéens formann var meget oppbrakt da Arbeiderbladet talte med ham i går kveld.

STOCKHOLM, 11. februar.

(NTB) Sko- og lærindustriens arbeiderforbunds styre har besluttet imorgen å utstede varsel om arbeidsnedleggelse. Denne omfatter omlag 7000 arbeidere over hele landet. Indirekte berøres dessuten 2500 arbeidere.

Carla Louise Lu… arbeidet for tysk…

Anga sin bror for…

Porsgrunn byrett behandlet onsdag straffesak mot Carla Louise **Lunde**, Gjerpen, tidligere Kjølnesjordet, Porsgrunn. Retten ble administrert av hjelpedommer Carlstadt med Lars Myrene og vegv. Abraham Kollerød, som domsmenn. Aktor var o.r.sakf. Joh. Knutsen, forsvarer o.r.sakf. Chr. Abrahamsen.

Carla Lunde er født i Knafdalstrand 11. mars 1895. Tiltalebeslutningen viste at hun hadde vært medlem av NS. Hun har også arbeidet som syerske for organisasjonen Todt i Tønsberg. Hun anmeldte til sine tyske sjefer i Todt at hennes kollega fru Hjørdis Velle hadde snakket nedsettende om NS og tyskerne.

I 1943 anmeldte tiltalte til Telemark politikammer i Porsgrunn at hennes bror Finn Knutsen hadde «ulovlig» pistol.

Hun oppga sin formue til om lag 10.000 kr.

— Erkjenner De Dem skyldig?

— Hva medlemskapet i NS angår…

Kst. overbetjent Holte erklært inhabil i ansettelsesrådet.

Men avgjørelsen blir innanket til departementet av politimester Wegener.

Ansettelsesrådet ved Skien politikammer hadde møte onsdag formiddag for å ta stilling til en del av de saker som ennå er uløst innen korpset. Til stede var politimester Wegener, overbetjent Holte, ordfører Herm. Hansen og politifullmektig Skagen.

Ordfører Herm. Hansen reiste spørsmålet om Holtes habilitet og påstod i en lengre motivert erklæring, som vi skal komme tilbake til, og hvori det henvises til de opplysninger som nå foreligger og for en stor del burde ha foreligget ved rådets møte 24. september angående etterforskingen om Batzer-saken at Holte ikke kunne anses for habil. Han forbeholdt seg i tilfelle rådets flertall ikke sluttet seg til hans påstand å innanke saken for departementet.

Ved voteringen ble imidlertid ordfører Hansens påstand om å erklære Holte for inhabil vedtatt med 2 mot 1 stemme. Den ene var politimester Wegener som for sitt vedkommende innanket det fattede vedtak om Holtes inhabilitet for departementet.

Arbeidsledigheten i fylket har økt litt.

Bedriftene tar inn folk om sommeren og sier dem opp om vinteren, — en forkastelig ordning.

Ved Telemark fylkes Arbeidskontor får vi opplyst at det pr. 30. januar var 584 ledige menn og 37 kvinner. Talene for måneden før var henholdsvis 341 og 125. Samtidig var det meldt 499 ledige plasser for menn mot 568 forrige måned, og 62 for kvinner mot 57 sist.

Årsaken til oppgangen i ledigheten er for en stor del stopp i byggevirksomheten og i en del anleggsarbeid. Videre har det vært innskrenkning ved en del bedrifter. Ved Herøya er det sagt opp 50 mann. Styret i Herøya Arbeiderforening arbeider med å få bedriften til å kjøpe tømmer på rot, slik at de ledige folkene kan settes i arbeid med å hogge ved og byggematerialer for folkene ved fabrikken. Det er gjort undersøkelser og brakt på det rene at det ikke er noe i veien for at bedriften kan få kjøpt tømmer, men foreløpig har den satt seg imot å kjøpe.

Kontorsjef Aslak Nilsen påpeker forøvrig det forkastelige i at bedriftene i sommertida, når det er stor mangel på arbeidskraft, tar inn en del ferievikarer, og sier opp disse igjen i vintermånedene, nettopp i den tida da mange sesongarbeidere blir ledige. Av 50 oppsigelsene ved Herøya gjelder for en stor del slike ferievikarer som ikke har hatt fast ansettelse.

Den sterke kulda vi har hatt en tid har også gjort sitt til å øke ledigheten, for eksempel ved at graving, tomtearbeid og slikt er stoppet.

I. Nerissen fikk 90 dager.

Lagmannsretten avsa i dag dom i saken mot O. **Nerissen**, Stathelle. Han ble frifunnet for tiltalens punkt om økonomisk landssvik, men funnet skyldig i frontljenesten.

Dommen lød på fengsel i 90 dager som ansees utsonet ved varetektsarrest og begrenset rettighetstap i 10 år.

En av domsmennene og lagdommer Børresen stemte for 8 måneders betinget fengsel.

De mindre nasjoner og freds… traktaten med Tyskland.

Sovjet endrer standpunkt og går nå inn for at d… skal være med i utarbeidelsen.

LONDON, 12. februar.

(NTB fra Reuter) — Den sovjetrussiske delegertel på stedfortrederkonferansen i London erklærte plutselig i går kveld at den sovjet-russiske delegasjonen har vedtatt å gå inn for en bredere anlagt rådslagning med de mindre nasjoner når det gjelder utarbeidelse av fredstraktaten med Tyskland.

Spørsmålet om den rollen de små nasjonene skal spille i fredsarbeidet har lenge vært anstøtsstenen mellom Sovjet-Samveldet og de tre andre stormaktene.

Det andre hovedpunktet i diskusjonen i går var et amerikansk memorandum der det heter at «kompetente tyske myndigheter og eksperter» skal bli innbudt for å redegjøre for sin oppfatning.

Den franske delegerte syntes forslaget var forhastet.